



Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fidei Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XXII. Quæ est sexta de dilectione inimicorum, ostendit injuriarum condonationem non esse actum ignaviæ sed fortitudinis, & longè majorem esse fortitudinem in patiendo quàm in aggrediendo, exemplo ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)



FERIA SEXTA CINERUM

CONCIO SEXTA

DE DILECTIONE INIMICORUM,

Quod injuriarum condonatio non sit actus ignaviæ sed fortitudinis:
ubi tractatur Historia Machabæorum.

Diligite inimicos vestros. Matth. 5.

MEMORIÆ proditum est S. Joannem discipulum, quem diligebat Jesus, cum præ senectute multa verba proferre non posset, per singulas collectas dicere solitum, filioli, diligite invicem, cumque eius discipuli conquererentur, quod eadem semper diceret, eum dignam Joanne sententiam pronunciasse dicit S. Hieronymus: Quia præceptum Domini est, & si hoc fiat, sufficit. Idem dico de dilectione inimicorum, de quâ satis dici non potest, quia præceptum Domini est: *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros: & si hoc fiat sufficit: 1. ad remissionem peccatorum ex Christi ordinatione: 2. ad perfectionem quia est summa charitas: nam si de ipso Deo dicitur Roman. 5. Commendat autem charitatem suam Deus in*

nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est: quanto magis de homine: præsertim cum ex D. Thom. 2. 2. q. 27. art. 7. dilectio amici possit habere aliam causam quam Deum, non autem dilectio inimici: Ac licet utraque dilectio esset propter Deum, tamen dilectio inimici fortior ostenderetur, quia hominem ducit ad remotiora, nempe ad dilectionem inimici: Non itaque mirum si sæpius vobis de dilectione inimicorum dicam: sed ut neque ille amor haberi potest sine gratiâ, ita neque de illo differi potest uti oportet sine gratiæ auxilio. Ave Maria.

ILLE sine dubio non erravit qui dixit similitudinem, erroris esse matrem: dum alia, pro alijs accipiuntur; cõ quod quæ similia sunt, sæpè putantur esse

esse eadem. Id passim in virtutibus accidere videmus: Nam sæpe hominem prodigum, vocamus liberalem: hominem avarum, appellamus bonam œconomum: tardum, & meticulosum, prudentem: hominem ignavum, modestum, & humile: superstitiosum, religiosum, atque devotum. Sed in nullâ virtute major deceptio, quam in iudicio fortitudinis, quia innumeræ sunt actiones in quibus non est vera fortitudo, sed fortitudinis species: quâ de re fusiùs tractat, Aristoteles 3. Ethic. cap. 6. 7. & seqq. Qui plurima non metuit, ut paupertatem, morbum, & plurima quæ à nobis non proveniunt, non est fortis, sed cum quâdam similitudine fortem vocamus: In cap. 7. Qui circa res formidolosas modum exuperat, confidendo, non est fortis sed audax: qui autem audax est, arrogans esse videtur, & fortitudinis simulator. Quam multi ex irâ plurimum audent, & imperterriti se in pericula cõijciunt, & in hostes feruntur, uti animalia dum sunt fauciatâ: est enim ira res impetuosissima ad aggredienda pericula: sed ij pugnaces sunt, non fortes, sunt solûsimiles fortibus, quia utrique confidunt, sed non ob eandem causas. Hac occasione, communissimum errorem hodiernâ die aggredior, quo creditur, pusillanimitatis esse injuriam modestè perpeti, & patienter ferre; fortitudinis autem esse injuriam reponere; atque ostendo, nõ in vindictâ, sed in condonandâ injuriâ, veram fortitudinem consistere: quod facio duab⁹ conclusionibus.

I. est. Nulla fortitudo aut generositas est in repellendâ aut vindicandâ

injuriâ. 1. Quia ad id sufficit solus naturæ impetus, uti patet experientiâ: quilibet enim irasci potest. Ita feræ, ait Aristoteles 3. Ethic. cap. 8. in eum insiliunt à quo vulnus acceperunt, vel ob dolorem, vel ob metum: unde, inquit, cum sunt in suis latibulis id non faciunt: itaque ad id non opus est aut instructione, aut additione virtutis, aut præmij pollicitatione, aut minis, aut supplicio, aut adhortatione, sed sola natura sufficit: ut scias non esse opus virtutis: ad contrarium verò hoc est ad ignoscendum, opus est totâ virtute: Immò nec à virtute natura adjuta id potest, sed opus est gratiâ, unde recte dixit S. Thomas dilectionem inimici non posse habere aliam causam quàm Deum: Si nõ pro motivo, saltè pro principio: & probatur experientiâ ex paucitate: Magnum argumentum raritas: Item ex difficultate quam sentimus, licet exemplis commoveamur: licet pœnæ intententur, eæque extremæ: licet præmium proponatur, illudque summum: Item ex communi plurimorum confessione, id non possum, illud vires meas superat, quod nemo dixerit te appetitu vindictæ: constat autem fortitudinis objectum rem esse arduam ac difficilè: Denique quod qui id fecerunt in admiratione sunt, uti Ioseph, Moyses, David, Stephanus, Christus ipse: summum omnium exemplar. *Vix enim pro iusto quis moritur, Christus autem pro impijs mortuus est:*

2. Quia quilibet etiâ ignavus hoc facit: nõ est igitur op⁹ fortitudinis: Basil. Cõc. 17. quæ est de irâ, & odio: Vindictâ scire cuiuslibet irascētis hominis

est, ipsam vero iracundiam superare, illius potius est, qui virtute præditus est: quale enim spectaculum est, quam venerandum, quantaque admiratione dignum, humanæ etiam naturæ modum ferè excedens; videre hominem, multis convitijs affectum, acceptâ quoque vehementi in genas alapâ, atque innumera alia passum, cum dicto, tum facto, summam ignominie labem irrogantia, neque iracundiâ exarsisse, neque ad vindicandum exurrexisse, sed placidè mansuetèque pro illo qui offendit orasse?

3. Quia qui erat superior, facit se parem: qui enim alterum offendit alteri debet, qui autem debet, inferior est, nam alteri est obnoxius: igitur is cui debetur, superior est, atque vindicat se, ex superiore parè se facit, & si plus noceat inferiorem: Seneca lib. de Constantia cap. 14. facit se adversarium qui contendit, & ut vincat, par fuit: rectè omnino, nam contentio non est nisi inter pares.

4. Quia non tantum parem se facit, sed inferiorem, quoniam vincitur: aut enim oportet ut vincat, qui offendit, aut qui offenditur: si qui offenditur, hostem facit amicum, hoc autem facit condonando: quod si qui offendit, offensum fecit inimicum, is procul dubio vicit, itaque fecit inferiorem: Seneca lib. 2. de Ira cap. 32. Non ut in beneficijs honestum est merita meritis repensare, ita injurias injurijs: Illic vinci turpe est: hic vincere in humanum verbum est, & quidem pro justo receptum: ultio, & à contumeliâ non differt, nisi ordine: qui dolorem regerit, tantum excusa-

tius peccat: sed ut ostendimus in priorè Concione, gravius.

5. Quia ultio oritur ex impatientiâ doloris, ut in eo qui clamat inter corporis cruciatus: Nam, ut ait Seneca, ultio doloris confessio est: Verum ut ait Aristoteles 3. Ethic. cap. 6. Nemo tolerantior est malorū homine forti, mors autè omnium maximè est terribile: est enim ultimū vitæ, & nihil postea homini mortuo, aut bonū aut malū esse videtur: unde sequitur hominem fortè propriæ dici, qui circa honestâ mortè, & ea omnia quæ repenti eveniunt, & ipsam afferunt, interitus est: quod si erga hæc summa, talis esse debet vir fortis, quanto magis circa minora, quales sunt injuriæ, quas nec timere debet futuras, nec præsertim impatienter ferre.

6. Duellum insigne proponit Seneca: est que, vir bonus cum malâ fortunâ compositus, dignum Deo spectaculum: Ita quilibet cum injuriâ compositus: sed huius pugne hæc ratio est, quod fortuna feriat: quod vir bonus sustineat: una victoria est, patientia doloris: Scævola manum quod aberrasset, in ignem immisit: victoria non fuisset si ignem aut excussisset, aut extinxisset: in hoc evasit victor, quod ignem patienter tulit, sine voce, sine gemitu, sine ullâ doloris significatione, in motu, & brachio, & vultu, & toto corpore, & animo. Eodem statu vir fortis injuriam tulerit: Non est itaque fortem esse, aut generosam injuriam repellere, sed injuriam vincere patientiâ: Ideo recitè Chrysofost. homil. 27. in Epistolam ad Rom. quorundam dictum: si me dilexerit diligam; si me dexter quoque non dilexerit

esse exeret oculus, effodiam: vocat frigidum, & imbecilli animi verbum, *phigron ryma*. & addit: Sathanica sunt ista, Publicanorumque & Græcorum pusilli animi tati convenientia: Tu ad majora vocatus majoribus quoque legibus obnoxius es:

II. Propositio. Ad fortitudinē pertinet, & ad generositatem, injurias, patienter ferre, & condonare, inimicū diligere, & ei benefacere, qui tibi male facit: uti docet Evangelium. Probatur Ex sensu sapientum. Et quidem Aristot. lib. 4. Ethicor. cap. 3. agens de viro magnanimo: Non est, inquit, mali sibi illati memor, non est enim magnanimi meminisse, præsertim mala, sed potius despiciere: Nec de hominibus loquitur: Etenim neque de seipso, neque de alio verba faciet, nec ut laudetur ipse, vel ut alij reprehendantur est ipi curæ: Quod si idem alibi dicit, hominem magnanimum de alijs non obloqui nisi ob contumeliam, quod eam pati turpe sit, sic intellige, non quando injuria facta est, sed quando damnum adhuc pendet, & ad justam eius compensationem necesse est, probra eius qui contumeliam intulit detegere: Tunc enim magnanimus, alioqui in hoc genere parcissimus, non gravatē ita adversarium excipit, quod non facit vindictæ causa, sed justitiæ. Verū quia etiam in vindictâ, quâdam justitiam agnoscit Aristoteles, intellige non secundū veritatē, sed secundum vulgarem, & comunē sentiendi modū: Nam qui tantū injuriâ reponit, vulgō non censetur injustus simpliciter, quia in hoc æmulatur justitiam, quod in speciem omnia reducat ad æqualitatem: sed uti diximus quosdā nō

esse fortes, sed tantū fortitudinis habere similitudinē, ita justī non sunt justī sed similitudinem habent justitiæ: reverā autem sunt injusti, si se privatā auctoritate vindicent, quia Magistratus auctoritatem usurpant, & jus violant ejus qui offendit, a quo nemo reparationem exigere potest privatā auctoritate, sed tantum legitimā, id est secundum leges quæ hanc potestatem unī magistratui concedunt. Ita, ut jam me dixisse aliās memini, Seneca, lib. de Constantiâ cap. 14. ait Catonem percussum in os negavisse factum: & subdit, majore animo non agnovit, quā si ignovisset: & Themistius Orat. 5. Laudat Lycurgum, quod ei qui sibi oculum in concione effoderat, ignovisset, & a supplicio liberasset. Noverat scilicet bonum principem, non referendā injuriā, sed bene merendo, iis a quibus lacessitus foret, superiorem videri oportere: virtutis quippe hæc victoria est, vindicta verō potestatis. Et vide quantum polleat qui ignoscit, certē quod alicubi dixit Seneca de vii tute, eam omnia in suum colorem vertere, id facit fortis patientia, malum omne vertens in bonum: Nam ut ait Epictetus apud Arrianum lib. 3. cap. 20. Quod voles, accipe; & ego efficiam bonum, accipe morbū, mortē, paupertatem, contumeliam, extremū supplicium, omnia hæc emolumentum erunt contactu Mercurialis Virgæ, omnia fient eū ea pretiosa: ideo Chrysost. hominem, cum injuriâ decertantē patientiā, appellat, theatrū Angelorū: Basilius venerandū spectaculū, omni admiratione dignum, & humanæ naturæ modū ferē superans.

Probatum 2. Quia cum sint duo actus virtutis, sustinere & aggredi, certe non alterius quam fortitudinis, prior sine dubio est potior, quia difficilior est secundo, & ideo laudabilior: Id præclare ostendit Aristoteles 3. Ethicor. cap. 9. Quia cum circa timores, & audacias verteretur fortitudo, non tamen simili modo in utrisque occupatur, sed in timendis rebus magis spectatur: qui enim in his imperturbatus fuerit, & sicut debet se gesserit, is magis est fortis, quam qui in illis quæ fiduciam afferunt: Tolerandis igitur molestis rebus, homines, sicut dictum est, fortes dicuntur, unde etiam molesta res est fortitudo, & merito laudatur: quippe cum molesta sustinere, quam jucundis abstinere, difficilior sit: Et ita bene dixit sustententiam potiore esse actum fortitudinis, cum planè videatur is actus esse laudabilior, qui est operosior, & sustinere longè sit operosius quam aggredi: sicque subactio timoris, quæ sustententiam spectat, longè sit fortior, quam moderatio audaciæ, quæ spectat aggressionem: unde concluditur pati fortius esse quam agere; & cum ex malis illud difficilior feratur, quod ab inimico proficiscitur, summum actum fortitudinis esse injurias modeste ferre.

Confirmatur 1. Hæc doctrina ex S. Thoma 3. Ethicorum lectione 18. Quia timor imminet homini, ab aliquo fortiori in ipsum insurgente, audacia autem conlurgit ex hoc, quod aliquis æstimat, cum quem invadit, suam non superare potestatem: difficilior porro est stare contra fortiorem, quam

insurgere in æqualem, vel minorem: igitur difficilior est, & magis arduum sustinere, quam aggredi, & quam insurgere: uti in bello fortius sæpe est hostem irruentem sustinere, neque moveri de gradu, quam in hostem infilire: Porro injuriæ spectandæ sunt ut hostes in acie, quorum impetum fortiter sustinebit vir fortis, nec gradum mutabit: Audi Senecam libro quod in sapientem non cadit injuria cap. 9. Memor esto in primâ acie, alto ordine stare: contumelias, & verba probrosa, & ignominias, & cætera dehonestamenta, velut clamorem hostium feras; & ut longinqua tela, & saxa, sine vulnere, circa galeas crepitanter: Injurias verò & vulnera, alia armis, alia pectori infixæ, non desertus, ne motus quidem gradu sustineas: etiam si premeris, & infestâ vi urgeris, cedere turpe est: assignatum à natura locum tuere: quæris quis sit hic locus? Viri. Certè omnes ab inimicis illatæ offensæ eodem modo ferendæ sunt quo cæteræ adversitates, & omnes fortunæ casus, quos sanè qui patienter ferunt fortes existimamus: hinc idem in consolatione ad Helviam: Nihil æquè apud nos admirationem occupat, quam homo fortiter miser: si vir magnus cecidit, magnus jacuit: Non magis illum putes contemni, quam cum ædium sacrarum ruinæ calcantur, quas religiosi æquè ac stantes adorant.

Confirmatur 2. Quia aggressio est plenè voluntaria, quod non parùm diminuit difficultatem, & consequenter laudabilitatem, unde universim valet, quod sigillatim dixit sanctus Chrysost. homil. 10. in primam ad Thessalonicenses,

censes, de sustinentiâ rapinæ, comparatâ ad voluntariam suæ rei erogationem: Raptorem, propter Deum patienter ferre, majus est, quam sponte benefacere: quomobrem? eo quod hoc quidem, animi fructus est, & voluntatis, unde facile fit; Illud verò vis est & violentia: & facilius quis mille talenta sponte dabit, & nihil se passum esse putabit, quàm ut tres obolos præter animi sententiam abreptos, mansuetè ferat: Itaque istud magni est animi philosophia: Hoc ipse: ex quo fit ut cum injuria fiat invito, si patienter toleretur, major sit virtus, quàm illatio injuriæ, etiamsi ipsa foret licita: cuius tamen contrarium ostendimus:

Confirmatur 3. Quia qui aggreditur concipit malum quasi absens, & ad summum, ut futuum; qui patitur, considerat ut præsens: atqui operosus est niti adversus mala præsentia, quàm adversus futura: Igitur sustinentia operosior est quam aggressio, & consequenter laudabilior: proinde non modo condonare injurias, non est animi demissi, & ignavi, sed potius est actus nobilissimus fortitudinis. Certè cum legimus in historijs etiam prophanorum, aliquos gravia passos esse; fortiter, & moderatè, illos suspicimus, & admiramur: ut Anaxarchum, de quo Nazian. Epist. 64. Cum ei manus, ex imperio Tyranni, in mortario pistillis ferreis tunderentur, ipse ad carnifices Anaxargi culcum tunditis, non me, quasi Anaxarchus ipse non tunderetur, hoc est anima Philosophi: Epictetus, ut ait eodem loco idem Nazian. cum crus frangeretur, velut in alieno corpore philosophabatur; citiusque crus per-

fractum esse visum est, quam ipsum doloris vim persensisse: Socrates ab Atheniensibus ad mortem damnatus, cõjectus in carcerem, prius quidem de corpore, tanquam de alio carcere, cum discipulis suis diserebat, cumque fugam inire liceret, id facere recusavit: ubi autem cicuta oblata est, perlibenter acceperit, perinde ac si lethale poculum, non acciperet, sed propinando amicos ad potandum invitaret: Afopios, & Macedones, & Lacones, dum torquerentur, sortiter tolerare solitos, ait Eratosthenes in ijs, quæ scribit de Bonis, & Malis: & ut ait Clemens Alexandr. 4. Stromat. cap. 5. Zeno Eleates dum cogeretur arcanum aliquod enuntiare, quod evulgare non debebat, resistit tormentis: atque ut omnem spem confessionis, tyranno eriperet, linguam suam dentibus abscissam, in eius vultum expuit. Sed quid in illis est adeo magnum præter tormenta, & patientiam? Non suspicimus autem tormenta, quoniam & eadem, & maiora in reis reperiuntur: ut quid autem patientiam admiramur, nisi quia res est ardua, & difficilis, & quæ naturam ipsam superare videatur:

Quamquam non ipsa dolorum patientia laudem meretur, & admirationem, nisi causæ honestæ accesserit: neque enim ad fortitudinem spectatur gravitas supplicij, vel incommodi, quod sustinetur, sed causa, & motivum patendi: cum non omnis patientia recta sit, & laudabilis, nec ut loquitur Augustinus, libro de Patientiâ cap. I. vocabulo sit digna virtutis:

I. Enim sunt aliqui qui durissima patiun-

patiuntur pro explendis suis cupiditatibus, ut pro adipiscendis divitiis, & honoribus, & alijs ludicris affectionibus, in venatione, in hastiludijs, in theatris, & similibus: sic August. ait lib. de Patientia cap. 3. Pecuniae, & gloriae cupidos, ut ad desiderata perveniant, adeptisque non careant, soles, imbres, glacies, fluctus, & procellosissimas tempestates, aspera, & incerta bellorum, immanium plagarum ictus, & vulnera horrenda, non inevitabili necessitate, sed culpabili voluntate perferre: Rationem reddit cap. 4. Vis enim desideriorum facit tolerantiam laborum, & dolorum, & nemo nisi pro eo quod delectat, sponte suscipit ferre quod cruciat. Verum nemo hanc patientiam laudat, quae non habet originem à virtute, sed à cupiditate.

2. Etiam sunt nonnulli, uti docet August. loc. cit. cap. 5. qui pro apertis sceleribus, non ut ea puniant, sed ut ea perpetrent, multa gravissima perferunt: Quid de latronibus dicam, qui cum insidiantur viatoribus, noctes perpetiuntur infomes, & ut transeuntes excipiant innocentes, sub qualibet caeli asperitate, nocentem animum, corpusque defigunt: Quidam verò se invicem torquere perhibentur, ita ut exercitatio contra poenas, nihil distet à poenis: non enim tantum fortassis, excruciantur à Iudice, ut à dolentibus veritas exquiratur, quantum à suis socijs, ut à patientibus non prodantur: & tamen in his hominibus miranda potius, quam laudanda patientia, immò nec miranda, nec laudanda, quae nulla est; sed miranda duritia, neganda patientia: Nam ut S. Doctor pergit dice-

re: Patientia comes est sapientiae, non famula concupiscentiae: patientia amica est bonae conscientiae, non inimica innocentiae: Non igitur ibi patientia ubi crimen est & scelus.

3. Quam multos legimus pro erroris, & falsitatis defensione, multa gravissima passos fuisse: ut de Donatistis scripsit idem August. qui libentissime ad mortem currebant; & quos nemo dixerit fuisse fortes, sed induratos, ac furiosos: Nihil autem illic, ut ait S. Pater loco citato, jure laudandum: nihil utiliter imitandum: Tantòque rectius majore supplicio dignum judicaveris animum, quantum magis, vitijs subdit instrumenta virtutum: Unde sic rectè concludit cap. 6. Cum ergo videris quemquam patienter aliquid pati, noli continuo laudare patientiam, quae non ostendit, nisi causa patiendi: quando illa bona est, tunc ista vera est: quando illa non polluitur cupiditate, tunc à falsitate ista distinguitur: cum verò illa tenetur in crimine, tunc multum huius erratur in nomine. Hinc iudicium facere debemus de ijs qui patienter & modestè servant injurias, qui inimicis non tantum ignoscunt, sed eos diligunt, & benefaciunt persequentibus se, quod nemo faciat nisi Dei causa: Nam uti diximus ex S. Thoma, amor amici, aliam potest habere causam quam Deum, sed inimici dilectio nullam aliam habere potest: itaque signanter dicere potuit Christus in Evangelio, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros*, quasi ipse solus author esse potuerit huius mandati, & solus esse potuerit causa & motivum huius dilectionis: Cum itaque

que non desit honestas motivi, & summa sit alioqui in eo difficultas, nemo negare potest esse summum actum fortitudinis:

Scio passim inter homines plurimi fieri præclara in bellis facinora, & in illis ferè omnem fortitudinem reponi: Non ignorò quod notavit Aristoteles sect. 27. problem. 5. Respublicas fortitudinem super omnes virtutes maxime honorare, licet non sit omnium virtutum maxima: cuius rei rationem subdit Philosophus, Quia vel alijs bellum inferunt, vel ab alijs patiuntur: hæc autem virtus perutilis in utraque partem est. Et quidem ratione obiecti, militaris fortitudo primatum obtinere videtur, quia summis periculis se obijcit: Deinde ratione subiecti, Quia in homine militari multæ virtutes desiderantur, temperantia, iustitia, & aliæ quæ iustitiam comitantur: Denique ratione utilitatis, & commodorum, hæc enim virtus, omnia bona, quæ Rempublicam constituunt, & beatam faciunt, conservat: Hinc factum ut jam olim militia, huius virtutis merito prærogativam tulisse videatur conferendæ nobilitatis, uti docet Lactantius lib. 1. Institutionum cap. 18. & apud nos, idem valuit, Miles, quod nobilis: Hoc dictum fuit Heracliti, Marte cæfos Dij honorant, & homines, & Plato 5. de Republ. ait eos qui strenuè se gerentes, obierunt in bello, esse aurei generis: aureum autem genus per Deos esse: Clemens Alexandr. 4. Stromat. cap. 2. ait Græcos veteres, eos præcipuè honorasse, qui in bello obijissent. Rationem hanc affert, Quia qui vitam finit in bello, mortem non timens recessit,

amputatus à corpore, cum prius animo non laborasset, nec emollitus esset, quæ dispositiones solent in morbis, hominibus evenire, discedunt enim effæminati, & vivere cupientes, & ideo puram animam non emittunt, sed veluti notas plumbeas, secum efferunt, cupiditates: nisi pauci aliqui doctrinâ, & virtute roborati: Hinc studium omne quarundam civitatum, & populorum, arma, & bella: & illis solis, qui se fortiter gessissent in bello, magnâ præmia concessa, cæteris autem denegata: Multa huius rei exempla profert Aristoteles lib. 7. Politic. cap. 2. Lacedæmone, & in Cretâ, ad bellum ferè ordinata est disciplina juventutis, & legum multitudo: summa potentia defertur ijs, qui armis prævalent, apud Scythas, & Persas, & Thraces, & Gallos: Carthaginenses solis militantibus concedunt annulos, & pro numero expeditionum, in quibus militaverunt. In Macedoniâ lex fuit, ut qui nullum hostem interemisset, capistro cingeretur: Apud Scythas solemnibus diebus circumlatâ pateram accipere ei non licebat, qui hostem nullum occidisset: sed apud Iberos, gentem bellicosam, mos fuit, tot obeliscos circa sepulchrum erigere, quot homines ex hostibus quisque sustulisset: Innumera alia leguntur apud varios, aut legibus, aut moribus constituta, quibus qui strenuè depugnarunt in bellis, & vivi, & mortui, supra reliquos mortales decorantur: Quare rectè dixit Tyrtæus vetus author de gloriâ bellicâ; Neminem valde memorandum vel à pedum velocitate, & cursu, vel à robore corporis, licet in primo superet Thracium Aquilonem, in secundo

Cyclopi magnitudinē : vel à formâ , vel à divitiis , vel à potentiâ , vel ab eloquentiâ , vincat licet Tithonum formæ elegantia , opibus Midam , Pelopem Tântali filium regno , & suavem Adraſti linguam , neque ſi omnem gloriâ habeat præter bellicam virtutem : hæc virtus eſt , hoc optimum inter homines præmium , quod maximè decorat illud habentem : unde Ariſtoteles 3. Ethic. cap. 6. poſtquam egit de fortitudine ſic concludit : Is igitur homo fortis propriè dicitur , qui circa honeſtam mortem , & ea omnia quæ repente eveniunt , atque afferunt ipſam , interitus eſt , cuiſmodi ſunt ea , quæ in bello contingunt .

Ego quidem militari fortitudini detrudere nihil velim , ſed jam oſtendimus plus eſſe fortitudinis in ſuſtinentiâ quam in aggreſſione : Immo nec fortitudo militaris ſtrage hoſtium metienda eſt , quâ exploſio bombardæ majorem faciet , quam plures milites : ſed periculis mortis , ſeu in illis victor quis exiſtat , ſeu victus , hoc enim nihil facit ad fortitudinem , ſed ſummorum periculorum contemptus : Nam ex Seneca , ſi quis magnus cecidit , magnus jacuit , ut non ſemel à me dictum eſt : Itaque pluris facimus eum , qui mortem patienter ſuſtinet , quàm qui ſtrenuè mortem infligit : Hoc vide in unâ familiâ in qua omnia fuere ſumma .

De Machabæis loquor quorum fortitudo magna fuit in aggreſſione , & in perpeſſione , ſed in iſtâ mirabilior : Quoad aggreſſionem attinet , Iudas Machabæus in præclaris belli facinoribus nulli Ducum conceſſit : Audi quid de eo dicat Scriptura 1. Machab. cap. 3.

Dilatavit gloriam populo ſuo, & induit ſe loriceam ſicut gigas, & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in prælijs, & protegebat caſtra gladio ſuo. Similis factus eſt leoni in operibus ſuis & ſicut catulus leonis rugiens in venatione: Res eius præclare geſtæ in trium Regum tempora incidunt , Antiochi Epiphanis , Antiochi Eupatoris , & Demetrii : Et quidem tempore Epiphanis , multa prælia geſſit , ſed quatuor potiſſimum : primū , cum Apollonio , quem , ut ait Gorion. lib. 3. cap. 10. cum Iudas vidiffet ſtantē in medio exercitu Macedonum , per medios hoſtes viam ſternens , ad dextram , & ad ſiniſtram fortiſſimos Macedonię percutiens , ut meſſor ſpicas ſolet metere , ad ipſam pervenit , eique vitam & gladium abſtulit , quò deinceps uſus eſt in prælijs : Alterum fuit cum Serone , cuius copiæ cum ſuâ multitudine ſocios Iudæ exterruiſſent , ipſe eos verbis ſic accendit , ut hoſtium exercitum , partim deleverit , partim fugarit ipſo duce occiſo : Tantam victoriam ita Antiochi ſecuta eſt , & magnus belli apparatus , & trium ducum electio , Ptolomæi , Nicanoris , & Gorgiæ , cum quibus Iudæ pugnandum fuit , ſed cum parvâ manu innumeros hoſtium globos devicit , ſemper in medios hoſtium cuneos irruens , unde ingentia retulit ſpolia , & hoc fuit tertium eius prælium , quo plures hoſtes confeſcit . Quarto , contrivit Lyſiam cum exercitu 40. milium electorum , & quinque milium equitum : Quid memorem varia eius prælia cum finitimis gentibus , Iudæorum genti perinſeſtis , quæ omnia feliciter iniit : primum cum Idumæis : ſecundum cū Beanijs : tertium cum Ammonitis , & eorum duce

Timotheo, quem sæpius devicit: quartum cum Galaaditis ultra Jordanem: quintum cum Galilæis gentilibus, Ptolomænsibus: Tyrijs, & Sidonijs: sextum cum Carnaimitis, *Et oppressa est Carnaim, Et non potuit sustinere contra faciem Judæ.* septimum cum Ephronitis: Erat autem Ephron civitas munitissima quæ ei transitum negaverat, quam unius diei, & noctis obsidione cepit, *Et eradicavit eam,* ait textus, *Et accepit spolia eius, Et trāsivit super interfectos:* octavum cum Idumæis, quorum urbes demolitus est, & turres succendit: nonum cum Samaritanis: decimum cum Palestinis maxime Azotijs, quorum aras, & simulachra succendit: Et hæc sunt prælia Judæ Machabæi sub Antiocho Epiphane, cui successit filius, dictus Antiochus Eupator, cuius tempore Judas confligit cum quinq; eius ducibus quos superavit.

Primus fuit Gorgias, cui juncti sunt Idumæi insensissimi Judæorum hostes, quos magnâ strage Judas affecit, occisis plusquam viginti millibus: Secundus dux fuit Timothæus, quem Judas adjuvantibus Angelis devicit, occisis viginti millibus hostium, & quingentis, non numerato equitatu: Deinde expugnata Gazara, & Timotheus interfectus: Tertius dux fuit Lysias, jam alias devictus, qui adversus Judam processit cum 80. millibus peditum, & universo equitatu: In primâ acie processit Machabæus alios adhortans. *Labant igitur prompti, de cælo habentes adjutorem, Et miserantem super eos Dominum: Leonum autem more irruentes in hostes, prostraverunt ex eis undecim millia peditum, equites mille sexcentos: universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati, nu-*

di evaserunt: Quartus dux fuit Timotheus, altero primo jam occiso, cuius exercitum constantem centum viginti millibus peditum, & bis mille quingentis equitibus, penitus confregit, interfectis triginta millibus, præter innumeros quos minoribus prælijs confecit: Quintus dux fuit Gorgias qui victus à Juda, fugâ se proripuit, sed Judas totam Idumæam cepit, eorum civitates subvertit, & ad tributum coegit: Expugnatis Eupatoris ducibus, cum ipse pugnaturus venisset, cum innumero exercitu, & 32. elephantis, Judas eum tantâ fortitudine expugnavit, ut multis in eius exercitu interemptis, eum ad pacem petendâ coegerit:

Nō minora fuere ipsius facinora sub Rege Demetrio, Nam cum Bacchides & Alcimus venissent cum magnis copijs, certaturi cum Juda, visâ eius constantiâ, non ausi sunt congredi: Demetrius itaque secundum ducem misit Nicanorem cum exercitu, cuius quinque millia occidit Judas: sed cum altero prælio rem tentasset, ad 30. millia Judas peremit, & in fronte exercitus Nicanorem ipsum aggressus, ut ait Gorionides, in duas partes dissecuit, eiusque caput abscissum, & dexteram quam in templum extenderat, misit in Jerusale, & blasphemam linguâ minutatim concisam, avibus dedit edendam: Ultimum Judæ prælium omnium fuit gloriosissimum cum Bacchidem & Alcimum cum exercitu triginta millium, aggressus est cum octingentis tantum militibus, & illorum quindecim millia cōfregit: Sed ut ait S. Amb. lib. 1. Offic. cap. 41. dum fugientes sequitur, à tergo vulnere locū præbuit, ita gloriosorem triumphis

mortem invenit : Certè nihil istà militari fortitudine generosius dici potest.

Sed audeo dicere plus me admirari fortitudinem septem fratrum Machabæorum qui sub Antiocho Epiphane martyrium cum suâ matre subierunt, vel ipsâ Scripturâ iudice quæ dicit Proverb. 16. *Melior est patiens viro fortis, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium*: Siquidem ut ait Ambros. 1. Offic. cap. 41. Illi armati (de Iuda loquitur, Ionatha, & alijs fratribus) isti sine armis vicerunt: stetit invicta septem puerorum cohors, regijs cincta legionibus; defecerunt supplicia, cesserunt tortores, non defecerunt Martyres. Sed enucleatius rem exponamus.

1. Igitur vide inter quos sit certamen : ex unâ parte stant septem pueri, & Mater jam ætate profecta: Nazian. orat. 22. Septem fratres unius animæ vinculo constricti: Cyprian. in exhort. ad Martyres cap. 9. Septem fratres, natalium pariter & virtutum sorte confimiles, septenarium numerum perfectæ consummationis implentes : Nazian. Ibi fortes & magnanimi filij, nobilis Matris, nobiles soboles, alacres veritatis pugiles, sinceri Mosaicæ legis discipuli, exacti patriorum rituum custodes, unum spirantes, unum ad vitam iter, hoc est, mortem pro lege Dei appetitam agoscentes, non minus animis, quam corporibus fratres, mortis causâ inter se æmuli : Illic fortis & strenua mater filiorum simul & Dei amans. Ex alterâ parte Antiochus cum toto exercitu multarum nationum victore, in propriâ sua urbe, quam de suo nomine vocavit Antiochiam. Ambros.

lib. 2. de beatâ vitâ cap. 9. Stetistis inter exercitus Regios, quibus totus fuit orbis terrarum subactus, quos India quoque inextremi maris secreta refugiens declinavit, & solide Rege superbo, sine bellico conflictu victoriam reportastis, vicerunt in vobis sola arma pietatis. Iam vide quæ differentia sit inter præliâ Iudæ Machabæi & istorum: ille armatus pugnabat, isti sine armis; ille cinctus militibus, quorum cum illo comüne periculū fuit, isti numero septem cum Matre; in exercitu Iudæ plures fugerunt, hostium multitudinem expavescentes, hic nemo aufugit, sed ut ait Nazianz. quemadmodum ortu, ita etiam morte fratres apparuerunt, omnes tanquam unus, & singuli tanquam omnes periculum subierunt.

2. Vide apparatus pugnæ : Nam Antiochus in medium protulit, varia multiplicium tormentorum instrumenta, flagra omnis generis, funes, catenas, catastas, equuleos, rotas luxandis artibus accommotatas, ferreas unguilas, cultros, gladios, ollas ferventes, sartagine, oleum, ignes & incendia, tortores, militem, populum, carnificinam: Pueri ex adverso, legis præcepta, Eleasari instituta, Patrum exempla, Matris exhortationes, Dei conspectum, Angelorum theatrum, religionis sanctitatem, firmum propositum, generis nobilitatem, suam seducationem; Dei promissa, cælum, beatitudinem: Recte dicit Amb. lib. 2. de Iacob. cap. 2. Collige suppliciorum instrumenta proposita: meditationem patientiæ, non terrorem inscitæ affecerunt, dum videntur.

3. Sicut

3.. Sicut in prælijs præcedunt ducū adhortationes, & militum clamores, & tubarum clangor, quibus omnes incendantur ad pugnam, ita nec in hoc certamine defuerunt: Quid non egit Antiochus ut timeretur? quas minas non adhibuit? sed ubi vidit non succedere minas, immo neque ipsa tormenta, ad preces, & ad promissa descendit: Sed eius minæ neglectæ, & delusa promissa, unde majori irâ accensus est, *Indignè ferens*, ait Scriptura, *se derisum*. Quis hic referat quibus verbis se invicem fratres generosi cohortati sint? Nazianz. Orat. 22. Amplectebantur se mutuò, atque exosculabantur, non minus lætis animis, quam si jam ad certaminum finem, ventum esset: Eamus ad pericula fratres, clamabant, Eamus, properemus, quamdiu fervet adversum nos tyrannus, ne fortè molliatur, atque ita salutis jacturam faciamus: Nemo nostrum huius vitæ cupidus sit, nemo ignavus, ac timidus: perficiamus, ut cum in nos tyrannus inciderit, de cæteris desperet: periculis ille quidem ordinem imponat, nos sequemur. Nam primus, alijs erit via, postremus, certaminis sigillū: Demus operam, ut quemadmodum ortu, ita etiam morte, fratres appareamus: omnes tanquam unus, & singuli tanquam omnes periculum subeamus: Eleasare suscipe, Mater sequere. Quæ verò ad tyrannum dixerunt tanta sunt, ait Nazianz orat. 22. & tantum continent sapientiæ & animi magnitudinis, ut aliorum præclara facinora, in unum locum collata præ eorum constantiâ, & fortitudine per exigua videri possint: ut illorum hæc propria sit laus, quod

ijdem, & ita cruciatus exceperint, & tantam sapientiam exercuerint in responsionibus ad presecutoris minas, injectosque suppliciorum terrores. Sed supra omnes mirabilis fuit mater, filios suos adhortans: sic enim loquitur Scriptura 2. Machab. cap. 7. *Supra modum autem Mater mirabilis, & bonorum memoriâ digna, quæ & c. singulos illorum hortabatur voce patriâ fortiter, repleta sapientiâ: & femineæ cogitationi, masculinum animum inserens, dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuisti: neque enim ego spiritum & animam donavi vobis, & vitam, & singulorum membra non ego ipsa compegi: sed enim mundi Creator, qui formavit hominis natiuitatem, quique omnium invenit originem, & spiritum vobis iterum cum misericordiâ reddet & vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges eius.* Eodem sensu Cyprianus in exhort. ad Martyres: Deprecata est illa; sed ut decebat Martyrum matrè, ut decebat legis, & Dei memorè, ut decebat filios suos, non delicatè, sed fortiter diligentem: armans itaque eos, & corroborans, & feliciore tum partu filios generans. Sed præcipuè cum natu minimum jam solum superstitem tyrannus emollire promissis conabatur, quem priorum tormentis, & funeribus terrere non potuerat, ostensis ei uberibus quibus eum novem mensibus lactaverat, sic eum affata dicitur 2. Machab. cap. 7. *Fili mi miserere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in etatè istam perduxì. Peto nate, ut aspicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis sunt: & intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus: ita fiet ut non timeas:*

carnificem illum; sed dignus fratribus tuis esfectus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione, cum fratribus tuis te recipiam: Ambros. lib. 2. de Jacob. cap. 2. Tu solus superes fili, summa votorum meorum, tu postremus clausisti partus meos, tu postremus concludere gaudia mea: Miserrere mei, quæ te in utero tot mensium curriculo portavi, & aspice in cælum, unde spiritum hausisti, ad patrē omnium: aspice ad fratres qui collegam requirunt, aspice ad matrem, quæ tibi lac dedit, redde mercedem pij sanguinis: noli à fratribus, noli à matre divelli: temporales opus sunt, quas promittit Antiochus, temporales honores, perpetua corona quæ à Deo omnipotente defertur: Vos mihi septem dierum lumina dedit Dominus: sextum jam diem clausi, & omnium opera, bona valde, debes mihi fili, ut quæ in illis sex laboravi, in te requiescam septimo, tanquam à sæculi operibus jam feriata.

4. Sed hæc præludia sunt ad pugnam, videamus amborum certamen. Antiochus pugnavit tormentis, pueri fortitudine, & patientiâ: Verum non simul omnes aggressus est, sed singulos sigillatim ut priorem supplicij posteriores terreret: Et hoc cessit illis ad gloriam, ut sapius vincerent, & ille sapius vinceretur. S. Leo de Machabæis. Multiplicatæ sunt Martyrum palmæ, & dum singuli in omnibus vincunt, præter coronas proprias, omnes acquisivere septem.

Primum supplicium fuit quod nudatos flagris & taureis singulos cruciavit, gravi sanè iniuriâ nobiles adolescentes, non fervorem modo sed reorū pœnâ afficere: Hęcine sunt ea tormēta

quæ tantoperè minabaris? Nos tractas more puerorum, cum virgis constantiâ nostram probas: aut alia tormenta excogita, aut hæc scias à nobis contemni. Expectas fortasse ut orationem retexamus? Immò vero sapius idem repetemus: Cibis impuris non vescemur: Non dabimus manus: citius nostra veneraberis, quã ut nos tuis cedamus: 2. Machab. 7. *Quid queris, & quid vis discere à nobis? parati sumus mori magis quàm patrias Dei leges prævaricari: Non tulit tyrannus tantâ loquendi libertatē: Itaq;*

2. Jussit loquentibus linguam extrahi & amputari. Ambrosius lib. 2. de Beatâ vitâ cap. 2. Et ille exclamans, victus es Antioche qui organū vocis abscindi jubes: confessus es te respondere nõ posse rationi, majoraque probas linguæ nostræ flagella, quàm tua verbera: Nos enim tua verbera non timemus, tu nostræ vocis flagella non potes sustinere, &c. Sed etiam lingua sublata, gravius te suo cædens murmure flagellabit: Evadere te putas Antioche, si vocem eripias? & tacentes Deus audit, & magis audit. Ecce aperui os meum, laxans linguam meam: Abscinde linguã, sed non abscindes constantiam, non virtutem auferes, non rationem obliterabis, non eripies testimoniū veritatis, non eripies cordis clamorem: si lingua amputatur, sanguis clamabit, & dicetur tibi, vox sanguinis fratris tui clamat ad me: audit enim sanguinis vocē, qui audit internas cogitationes: quid verba damus? loquaciora sunt vulnera: & si vulnera tegantur, & si abscondatur cicatrix, non absconditur fides: Nec tamen plaudas quod auferendo linguam,

con-

confessionem laudis eripias : satis jam Deum sermone laudavimus , nunc passione laudemus : Primum itaque sacrificium fuit lingua, quod , ut ait Cyprianus in Exhort. ad Mart. Martyri gloriosius contigit, lingua enim, quia prior confessa Deum fuerat, prior ad Deum debuit proficisci. Quod in uno praestitum, in alijs factum est, itaque *tertius linguam postulat cito protulit.* Cyprianus, Nam poenam linguæ explicandæ, jam didicerat à fratre, contemnere.

3. Abscissæ linguæ officium libera manus implebant, nec gestum ferre potuit, qui vocem non potuerat. Itaque iussit & manus & pedes pueris præscindi: Cyprianus in exhort. ad Mart. Manus quoque amputandas cōstanter extendit, multum beatus genere isto supplicij, cui contigit extensis ad poenam manib⁹ passionis dōnicæ instar imitari.

4. Quod neque lingua nec manus loqui poterant hoc vultus decor & majestas loquebantur: quid faciat tyrannus? iussit cutem capitis cum capillis extrahi: sed ut ait Ambros. 1. Officiorum cap. 41. Ille corio capitis exutus, speciem mutaverat, virtutem auxerat: Idē lib. 2. de Jacob cap. 2. Cū detraderetur membrana capitis, hæc apud se cogitabat, aufertis quidem membranam, sed habeo galeam spiritualementem, quam non potestis auferre: Et vero hanc galeam nemo auferre potest, sicut postea docuit Apostolus in Ecclesiâ Domini, quia caput viri Christus est, & eius sumus membra: unde sic philosophatur Cyprianus in Exhort. ad Mart. cutē capitis cum capillis detraxit, odio scilicet certo: Nam cum caput viri sit Christus, & caput Christi Deus, qui caput

laniabat in Martyre, Deum & Christū persequebatur in capite: Verum quod integrum restabat in corpore, suâ voce non carebat, unde tyranno captata est occasio novi supplicij quod in illâ voce agnoscit Ambrosius in 2. lib. Machab. cap. 7. *similiter torquentes.*

5. Itaque, ut ait idem lib. 2. de Jacob cap. 2. Iussit quartum venire ad rotam, ut eius vertigine membris omnib⁹ solveretur. Theophilus Alexandrinus epistola 3. Paschali: frangebantur ossa, & volubili rotâ, omnis compago nervorum, atque artuum solvebatur: At ille dum torqueretur immaniter, ait Ambros. loc. cit. dissolvit (ajebat) corporis membra, sed adjungis gratiam passioni, nec eripis solatium morti: Est enim *vox tonitruum in rota*, quia in bono, & inoffenso vitæ istius cursu, cœleste resultat oraculū: itaq; illud quod legi, nunc manifestius recognosco, quia rota intra rotam currit, nec impeditur: teres enim vita sine ullâ offensione, in quavis passione versatur, & intra hanc quoque rota currit: currit lex intra gratiam, & observantia legis intra divinæ curriculum misericordiæ est: nam quò magis volvitur, plus probatur: potius est hinc ab impijs adversa tolerare, ut ibi à Domino consolationem invenire possimus. Sed quoniam pro membris jam vulnera loquebantur, ut membra, & vulnera aboleret.

6. Ignem omnibus admoveri iussit: Ambros. lib. 2. de Jacob cap. 2. Quintus cum sisteretur, cæso prius eidem iussit ignes admoveri, subijci, incendi: Manabat è vulneribus cruor, & effossis ulceribus, sanguis effusus ipsos flammarū extinguebat globos: at ille inter
flam-

flammarum crepitus, audiebatur dicēs, Gratias tibi Domine, quod dedisti nobis dicere, *transivimus per ignem*, & sicut alibi tuus dicit Propheta. *Igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum*: astabo tibi sicut aurum, purgatus incendio, & si quid fuit culpæ, ignis exussit. Verum tyrannus timens ne flamma citius sacrificium absolveret semiustulatos ut diutius vexaret, novo supplicij genere torquere aggressus est:

7. Itaque, ut ait textus 2. Mach. cap. 7. *Iratus Rex iussit sartagine, & ollas aneas succendi*: Sc. *Et adhuc sperantem torreri in sartagine*: Theophilus Alexandr. epist. 3. Paschali. Plenæ erant ferventis olei sartagine, & ad frigenda sanctorum corpora, terrore incredibili personabant, & tamen inter hæc omnia Paradisum animo deambulantes, non sentiebant, quod patiebantur, sed quod videre cupiebant: Mens enim timore Dei vallata flammam superat, varios tormentorum spernit dolores, cumque semel se virtuti tradiderit, quidquid adversi evenerit, calcat, & despicit.

Vidisti quibus armis certavit Antiochus, Ambrosius lib. de Jacob cap. 2. adhibentur variarum genera pœnarum, sed vicit pietas, immanitatis furorem, exclusa est anima, non religio: certè pueri nihil opposuere nisi patientiam & animi fortitudinem: Theoph. Alexand. epist. 3. Pasch. Fortiores pœnis, ardentiores, quibus comburebatur ignibus: Victa sunt in eis omnia crudelitatis ingenia, & quidquid ira persecutoris invenerat, patientium fortitudo superavit: Inter pœnas magis paternæ legis quàm doloris memores: lacerabantur viscera, tabo & sanie artus difflue-

bant, & tamen sententia perseverat immobilis: liber erat animus, & mala præsentia, futurorum spe despiciebant? Lassabantur tortores, & non lassabatur fides.

Sed minora fuerunt natorum quàm matris certamina, de quâ Cypr. in Exhort. ad Mart. Admirabilis quoque mater, quia nec sexus infirmitate fracta, nec multiplici orbitate commota, morientes liberos spectavit libenter: nec pœnas illas pignorum, sed glorias cõputavit, tam grande Martyrium Deo præbens virtute oculorum suorum, quæ præbuerant filij eius, tormentis & passionè membrorum. Augustinus serm. 109. de divers. cap. 6. isti in se singuli, sentiendo: illa videndo in omnibus passa est: facta mater septem Martyrùm, septies Martyr, à filiis non separata spectando: filiis addita, moriendo: videbat omnes, amabat omnes, ferebat in oculis, quod in carne omnes: nec solùm non terrebat, sed etiam exhortabatur. Idem notavit Gaudentius Brixianus: Aspicit, & hortatur, tot martyria pertulit, quot pignora consecravit; septies in propriis passa visceribus, octava & ipsa accessit numero, ad octavã Christi Resurrectionis diem, cum caris pignoribus occursum. Ubi vides duplex à Patribus in matre Macchabæorum agnosci martyrium, unum sed multiplex in filiis, alterum in seipsa.

Qualiter se in primo gesserit sic exprimit Chryf. homil. de septem Mach. In his omnibus filiorum præliis & tormentis, unum timebat, ne cuiquam tyrannus parceret, ne quis eorum sine coronâ maneret: Ambros. lib. de vitâ beatâ cap. 9. Mater consona cernens filio-

filiorum agmina, tanquam pia anima, sui membra corporis in filiis offerebat, & per artus proprios videbatur sibi subire tormenta, &c. Cadebant filij tormentis exulcerati: mortui super mortuos adolvebantur, corpora super corpora volutabantur: capita super capita exsecabantur: refertus erat locus cadaveribus filiorum: non flevit mater, non lamentata est; non oculos cuiusquam pressit, aut ora morientis: non lavit vulnera, sciens gloriosiores esse, si eviscerati, & concreti pariter pulvere, & sanguine viderentur, quales solent de bello redire victores, qualia solent trophæa ex hostibus portare: Non superjacienda velamina, non prosequendas exequias, nisi suo quoque comitatu mortis arbitrata est. Nazianz. orat. 22. Cruoris guttas rapiebat, fragmenta membrorum excipiebat, reliquias adorabat: hunc colligebat, alium porrigebat, alium parabat, omnibus acclamabat.

Qualiter autem ipsa se in proprio Martyrio gesserit, nemo mortalium satis eloqui potest, itaque uno verbo quasi compendio absolvit Scriptura 2. Mach. cap. 7. *Novissimè autem post filios mater consumpta est*: Neque enim ait Cypr. in exhort. ad Mart. aliud jam decebat, quam ut quæ Martyres pepererat, & fecerat, in consortio illis gloriæ jungeretur, & quos ad Deum præmiserat, ipsa quoque sequeretur: alioqui plenum non fuisset sacrificium: unde, ut ait Amb. de Jacob cap. 2. pia mater, supplemento passionis adjuncta est, quæ in talibus filiis integræ pietatis formâ, & parturivit & peperit:

Quare, ut ait Nazian. orat. 22. ipsa se supra omnia collocans, impetumque animi cum amore commiscens, pulchri cuiusdam funebris muneris loco, seipsam liberis obtulit, ac prægressos secuta est.

Modum mortis non eodem modo omnes narrant: Refert Senen. lib. 5. Biblioth. fuisse aliquos qui præ gaudij magnitudine mortuam dicerent: ob filiorum triumphum: Gorionides ait expansam super filiorum cadavera, & à Deo deposcentem ut filios sequeretur, sic expirasse: Josephi liber Græcus ait ipsam, ne virorum quispiam corpus eius attingeret, in extructum se se rogum abjecisse, & ita avolasse post filios: id fortasse significavit Scriptura, cum dixit, *Novissimè autem post filios & mater consumpta est*: Verum in versione latinâ libri eius de Machabæis, legitur raptatam, nudatam, laceratam, manibus in altum ligatis, uberibus faucibus flagellatâ flammivomæ tandem sartagini additam: ô mulierem masculis omnibus ad tolerantiam generosior! Idem exclamat, ô viris ipsis ad patientiam viriliorem!

Quid hinc censes, mi Auditor, quid judicas? si nosti quid sit fortitudo, an tibi infra Judam Machabæum videntur septem pueri Machabæi? an non supra omnes tibi videtur esse Machabæorum mater? an non verum quod dixi, plus esse fortitudinis in tolerando, & patiendo, quam in aggressione? Quid igitur ignavos eos putas qui injurias toleranter patiuntur, qui condonant, qui ignoscunt, qui eos à quibus sunt offensi primi requirunt, qui benefaciunt illis quos habent persecutores, uno verbo qui inimicos diligunt?

Mm

Tu

Tu in eo ponis generositatem, si quis nihil ab alio patitur, si quis injurias reponit: si quis se aliis formidabilem reddat: isti sunt mundi generosi, isti fortes, isti magnanimi: sed Christus aliter judicavit: aliter sanxit, aliter fecit, aliter suos docuit: vide quo potius in judicio stare debeas, an Christi an mundi? cui tandem parere debeas, an mundo an Christo: An putas si se ulcisci esset generosum id Christus prohiberet? Si actus esset verę fortitudinis, id Christus damnaret? an putas si patienter injuriam tolerare, esset ignavię, id ipse nobis præciperet, id mercede afficeret, id laudaret, id prædicaret, id suaderet, id ipse præstitisset? Sed inquires, id mihi est impossibile: Cur tandem? quia in hoc me ipsum vincere non possum: Vide quomodo ignaviam cogeris fateri, & impotentiam: non igitur parcere est ignavię, non igitur vindicare se est fortitudinis. Hinc agnosce nihil generosius Evangelio, nihil vero Christiano fortius, nihil doctrinã Christi sublimius. Humilitatem docet, quia omnes huius sæculi honores contemnit: suadet paupertatem, quia nullas esse

putat divitas quę sunt temporales, sed tantum æternas: mortem non esse timendam, quia ad meliorem vitam est transitus: non eos esse timendos qui tantum possunt occidere corpus, quia bonum esse hominis non spectat corpus, sed animam; non est huius vitę, sed futurę: eos qui nos persequuntur non ut hostes, sed ut amicos esse aspiciendos, quia nobis plus afferunt emolumentum, quàm damnum: plus prodesse inimicum, quàm amicum, meliora enim sunt vulnera quàm oscula, melius est dare quàm accipere, pati, quàm agere, & injuriis affici quàm laudari: undę hæc Christi consilia, Matth. 5. *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram, & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium, & quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo, & alia duo:* Horum omnium ratio est, quia quò aliquid est difficilius, eò etiam & perfectius est, & majorem mercedem meretur profectò in cœlis: quò nos gratia sua deducat JESUS CHRISTUS,

Amen.